

Književnica Ana Katarina Zrinska bila je supruga Petra Zrinskog i sestra Frana Krste Frankopana

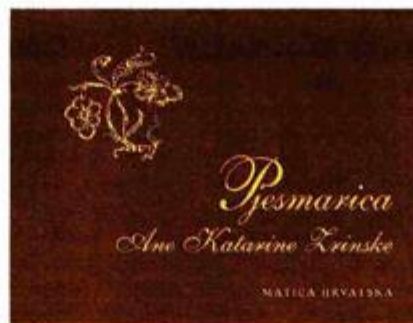
:: Skulptura grofice i spisateljice Ane Katarine Zrinske u središtu Čakovca
VJERAN ŽGANEC
ROGULJA/
PIXSELL

Stihovi grofice Ane Katarine Zrinske konačno su ukoričeni

O "Pjesmarici" grofice Ane Katarine Zrinske, *piše Denis Derk*

Z

birka stihova "Pjesmarica" iz 17. stoljeća grofice Ane Katarine Zrinske, hrvatske spisateljice i banice, konačno je objavljena. Tog se povijesno, ali i simbolički važnog posla prihvatila, a tko će drugi, Matica hrvatska. Knjigu je priredio i opsežnim pogovorom

:: Akademik Josip Bratulić iznimno je zaslužan za konačnu objavu "Pjesmarice" Ane Katarine Zrinske
NIKOLA ČUTUK/PIXSELL

obogatio akademik Josip Bratulić, poznati bibliofil. Ipak, Bratulićeve zasluge za ovu knjigu su veće od uređivačkih. Akademik je zapravo omogućio objavljivanje "Pjesmarice" Ane Katarine Zrinske jer je jedan od, koliko je poznato, samo troje ljudi koji posjeduju fotokopiju rukopisa. A gdje je original?

– U ostavštini Gerharda Ledića – odgovara Bratulić koji je u napomeni uz povijesno izdanje "Pjesmarice" napisao da je Ledić, čuveni Lutajući reporter (koji je godinama pisao i u Večernjem listu) i jedan od najvećih kolekcionara ne samo hrvatske navične umjetnosti nego i vrijednih ba-

U biblioteci Gerharda Ledića, koji je preminuo 2010., bilo je 25.000 jedinica među kojima i 140 djela iz starije kajkavske književnosti

štinskih knjiga, 1991. godine rukopis "Pjesmarice" svečano poklonio Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici. Ali ta je namjera, kako potvrđuju i u NSK, ostala samo plemenita želja, budući da u njihovim trezorima "Pjesmarice" grofice Ane Katarine Zrinske nema. Kasnije se pričalo da je druželjubivi i uvijek nasmijani Ledić, koji je bio i počasni član Družbe hrvatskoga zmaja, i to kao Zmaj Lutajući, rukopis Ane Katarine Zrinske namjeravao pokloniti i Družbi. No, ni to se očito nije dogodilo. Ledić je naprasno umro u siječnju 2010. godine i otada se ne zna sudbina njegove dragocjene zbirke, pa ni rukopisa "Pjesmarice".

Kad je Gerhard Ledić naumio u svojoj kući u Rudama osnovati zadužbinu Collegium Rudae gdje bi se okupljali njegovi prijatelji koji se bave hrvatskom književnom i društvenom poviješću, želio je da se objavi rukopis koji je smatrao najdragocjenijom svojom knjigom. U promemoriji za Josipa Bratulića, Milana Kruheka i Dragutina Feletara, koja je datirana 7. studenoga 1990., predložio je da zajednički izdamo "Pjesmaricu" kojoj je on dao radni naslov "Pjesmodnev - kronika liti Libar od smpominka Cattarine Zrinske ili Groff Frankopan Cattarine Libar". Izdanje je trebalo biti trosveščano: preslik rukopisa, diplomatičko izdanje rukopisa i popratne rasprave uz izdanje. Svatko od nas preuzeo je dio posla. Meni je pripalo prepisati rukopis. Latinske i njemačke pjesme prepisao je dr. Mate Križman, kojemu ostajem trajno zahvalan za taj i mnoge slične poslove koje je obavio kadgod za mene, kadgod za druge prijatelje. Milan Kruhek napisao je raspravu "Frankopansko-Zrinski krug na karlovačko-ozaljskom prostoru" koja je dosad ostala neobjavljena. Tekst Dragutina Feletara "Banica Katarina i sjevernohrvatski krug Zrinskih" objavljen je u zborniku Podravina. Moj rukopis o pjesnikinji Ani Katarini Zrinskoj i njezinim pjesmama u "Pjesmarici" s disketom na kojoj je bio prijepis rukopisa negdje se zametnuo...". piše u napomeni konačno objavljene zbirke pjesama akademik Bratulić. I nadodaje da je Gerhard Ledić svojedobno ispričao lijepu priču o nalasku knjige. Tako je rekao da je našao prvu korice knjige s potpisom Ane Katarine Zrinske, uputio se tragom tih korica i pronašao cijeli rukopis, i to u Beču ili u Mađarskoj. No, kada ga danas pitamo je li rukopis doista pronađen izvan granica Hrvatske, Bratulić kratko i tajnovito odgovara da je ipak nađen u Hrvatskoj, ali da o tome, iz razumljivih razloga, ne smije reći ni riječ...

I veliki meštar Družbe hrvatskoga zmaja i sveučilišni profesor Dragutin Feletar prije pet godina nam je izjavio da je Ledićeva biblioteka imala brojne raritetne knjige i brojila 25.000 jedinica!?

Ledićeva zbirka ima i stotinjak knjiga iz 16. stoljeća, a ne treba zaboraviti ni veliku zbirku starih karata i starih atlasa. Ledić je imao najveću zbirku starih hrvatskih atlasa i karata nakon dr. Novaka, liječnika iz Njemačke. Da nije bilo Gerharda Ledića, sigurno bi pedeset posto svega što je skupio propalo. Ovako je spašeno - izjavljivao je u siječnju 2010. godine Feletar.

A kada je Družba hrvatskoga zmaja sredinom devedesetih godina prošlog stoljeća u Muzeju za umjetnosti i obrt uz stubičku Kajkavijanu priredivala veliku izložbu Kajkaviana croatica, Ledić je za nju posudio trećinu izloženih knjiga. Tada je u razgovoru za Večernji list rekao da ima biblioteku od 25.000 svezaka u kojoj se nalazi i 140 djela iz starije kajkavske književnosti.

To je najveća biblioteka nakon Kukuljevićeve - pohvalio se Večernjaku

te 1996. godine Ledić te s puno ponosa spomenuo i svoje senzacionalno otkriće, "Libar" grofice Ane Katarine Zrinske. Teolog i kolekcionar Juraj Kolarić tada je otkriće rukopisa Ane Katarine Zrinske ocijenio jednim od najvećih otkrića hrvatske književnosti.

Tu je riječ o dnevniku Katarine Zrinske koji baca potpuno novo svjetlo na povijest hrvatske ženske književnosti 17. stoljeća. Katarina Zrinska pripada u književnost ozaljskoga kruga. Pjesme koje je otkrio Ledić imaju veliko značenje - izjavljivao je 2010. Dragutin Feletar, dok je povjesničar Milan Kruhek rekao da je rukopis Katarine Zrinske prava zagonetka. A sada je pred nama.

Katarina Zrinska nastojala je jezik što više približiti puku i tu je dodatna vrijednost ovog rukopisa - ocjenjuje akademik Bratulić, koji je svjestan da je do današnjih dana ipak sačuvan samo dio rukopisa.

U njemu je bilo praznih stranica, ali i istrgnutih listova. Sve što se moglo na bilo koji način pročitati, tiskano je na pripadnim stranicama - kaže Bratulić, koji ističe da je najveći broj pjesama iz objavljene "Pjesmarice" grofica pisala nakon tragične pogibije njezinih najdražih, i to supruga i hrvatskoga bana Petra Zrinskog te brata Frana Krste Frankopana kojima su odsječene glave u Bečkom Novom Mjestu 30. travnja 1671. godine. Stoga, ocjenjuje Bratulić, najveći dio pjesama u "Pjesmarici" pripada jobovski usrdnim molitvama Bogu u kojima se

Nakon egzekucije Petra Zrinskog i Frana Krste Frankopana, Katarina Zrinska zatočena je u Grazu gdje je i umrla

Akademik Bratulić tvrdi da je Katarina Zrinska jezik pokušala što više približiti puku, što je dodatna vrijednost rukopisa

grofica obraća i rijekama Muri i Dravi, ali i Dunavu, lugovima, berecima (gajevima, šumarcima)..., a pomišlja i na samoubojstvo u stihovima "Ah, kadi ste sada, strašne morske ribe, Kamor ste jur pošle vi, plahe zvirine, Sad se napatite nad životom mojim, Moje meso mladim odnesite svojim". Bratulić ocjenjuje da su Katarinine strofe raznolikije nego u pjesmama njenih suvremenika te da piše i u dvostruko rimovanom dvanaesteru "oslobođena krutosti", a rima joj se ponekad proteže kroz cijelu strofu, a samo ponekad se zanemaruje. Jezik pjesama u "Pjesmarici" je jezik književnika ozaljskoga kruga.

Turobni ton gotovo čitave "Pjesmarice" ne čudi ako se znaju pojedinosti života grofice Ane Katarine Zrinske. Ona je rođena u Bosiljevu, kako se smatra, 1625. godine. Otac Vuk Krsto Frankopan, piše Bratulić, ženio se četiri puta. Ana Katarina kći je iz drugoga braka s Uršulom Inkofer kao i njezin mladi brat Fran Krsto. Ana Katarina udala se vrlo mlada za Petra Zrinskoga. Vjenčanje je održano 27. listopada 1641. u franjevačkoj i župnoj crkvi Presvetog Trojstva u Karlovcu, a veliki pir slavio se u Ozlju. Ana Katarina Zrinska rodila je sina, Ivana Antuna, i tri kćeri, Juditu Petronilu, Jelenu (čuvenu heroinu hrvatske, ali i mađarske povijesti) i Zoru Veroniku. Kao supruga hrvatskoga bana koji je svoj raskošni dvor imao u Čakovcu, i Ana Katarina Zrinska bila je sudionik urote protiv habsburškog dvora. Kada su neprijatelji Zrinskih provalili u

Ana Katarina Zrinska pomogla je da se objavi molitvena knjižica "Dvoji dušni kinč", a napisala je i "Putni tovaruš"

Čakovec opljaškavši ga, grofica Ana Katarina bila je spremna i na obranu grada, ali su joj prijatelji savjetovali da to ne čini. Za pasivnu obranu stoga je "nagrađena" utamničenjem u Grazu, gdje je umrla kao zatočnica u dominikanskom samostanu 16. studenoga 1673. godine. Nije joj bilo ni pedeset godina.

U hrvatsku književnost Ana Katarina Zrinska ušla je kao mecena molitvene knjižice "Dvoji dušni kinč" Baltazara Milovca koja je na njen trošak objavljena 1661. godine u Beču. No, grofica je autorica molitvenika "Putni tovaruš", koji je objavljen 1661. godine u Veneciji, a onda i 1687. i 1715. godine u Ljubljani. Tu je knjigu u luksuznom izdanju objavio i Zvonimir Bartolić.

A u predgovoru "Putnog tovaruša" grofica Ana Katarina Zrinska piše da knjigu posvećuje "vsega hervatckoga i slovinskoga orsaga gospodi i poglavitim ljudem obojega spola, vsake vrste i fele dobrim kerščenikom - od smrti vsakom kraljestvo nebesko".

Rukopisna knjiga u kojoj su prepisane pjesme Katarine Zrinske dugačka je 24 centimetra, visine 19 centimetra i uvezana je u drvene korice obložene ukrasnom kožom. Vidljivi su i tragovi pozlate na rubovima stranica. Korice su neznatno oštećene, prva se odvojila od knjige, piše Josip Bratulić. Rukopisni zbornik sastavljen je od 25 araka, a iz njih manjka 27 listova.

Kvaliteta papira i crnila kojim je rukopis pisan je odlična. Uz hrvatske pjesme, u "Pjesmarici" se nalaze i pjesme na latinskom i njemačkom jeziku. Na korici je i potpis Katarine Zrinske i crtež cvijeta. Knjiga je davnih godina bila u vlasništvu obitelji Delišimunović-Peranski, koji su u njoj ostavili i traga. Najzaslužnija za očuvanje knjige, tvrdi akademik Bratulić, svakako je Barbara Sidonija Peranski koja je "Pjesmaricu" čuvala kao obiteljsku dragocjenost, a u njoj je dopisala i nekoliko svojih pjesama.

Nakon smrti Barbare Sidonije Peranski "Pjesmarica" se našla u pavlinskom samostanu u Sveticama, zajedno s drugom njenom ostavštinom. Nakon uknuća pavlinskog reda, 1786. godine, knjižica je dospjela u franjevačku knjižnicu u Karlovcu.

A sada je, konačno, dostupna svim čitateljima koji se zanimaju ne samo za staru hrvatsku poeziju nego i za hrvatsku povijest u kojoj obiteljima Zrinski i Frankopan pripada važno mjesto.

Iako se nagađalo da je Gerhard Ledić knjigu sa stihovima Katarine Zrinske pronašao u Beču ili Mađarskoj, akademik Bratulić misli da je nađena u Hrvatskoj

z Zlatko Puntijar, Branimir Donat i čuveni Lutajući Gerhard Ledić na izložbi starih kuharica ROBERT ANIĆ / PIXSELL

*Presvetoj ozaljenoj, nijlar neoblada-
noj i vjekovima prebitavajućoj
gospodi od Svetoga Trojstva obranaj
občuzanaj i okrunjenaj. Acha i
Zemlje Kraljice, Druzi i Materi
Božjoj Marije, mojoj milostivenaj
patronušket, zapovjednici u svakih
potrebah, skrbah i nevoljah, vr-
noj zagovornici i pomoćnici na ta-
st, dika i poštenje.*

*Ušim nebeskim izbranam
svetim i sveticam
Božjim na tuđost,
lubar*

Vsega
**HERVATCKOGA I
SLOVINSKOGA
ORSAGA**

gospodi i poglavitim ljudem
obojega spola, vsake verste i
fele dobrim kerščenikom od
mene službu i poklon, a od
Gos. Boga zdravje, sriču i ve-
selje, na ovomu svitu dug
žitak, a po smerti vsakomu
kraljestvo nebesko.